

Sygn. akt I ACa 612/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 stycznia 2017 roku

Sąd Apelacyjny w Szczecinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Wiesława Kaźmierska
Sędziowie:	SSA Dariusz Rostał SSO del. Agnieszka Bednarek - Moraś (spr.)
Protokolant:	sekr.sądowy Karolina Baczmaga

po rozpoznaniu w dniu 12 stycznia 2017 roku na rozprawie w Szczecinie

sprawy z powództwa J. J.

przeciwko Skarbowi Państwa - Okręgowemu Inspektoratowi Służby Więziennej w G., Aresztowi Śledczemu w G., Zakładowi Karnemu w C. i Zakładowi Karnemu w B.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie

z dnia 6 czerwca 2016 roku, sygn. akt I C 147/13

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I w ten sposób, że odrzuca pozew w części dotyczącej zapłaty za okres od 3 lutego 2000 roku do 22 września 2010 roku,

II. oddala apelację w pozostałym zakresie,

III. zasądza od powoda J. J. na rzecz Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 10.800 (dziesięć tysięcy osiemset) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

SSO del. A. Bednarek - Moraś SSA W. Kaźmierska SSA D. Rostał

Sygn. akt I ACa 612/16

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 6 czerwca 2016 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie:

I. odrzucił pozew w stosunku do:

1. Skarbu Państwa – Zakładu Karnego w B.;
2. Skarbu Państwa – Aresztu Śledczego w G.;
3. Skarbu Państwa - Zakładu Karnego w C.;

II. w pozostałym zakresie powództwo oddalił;

III. zasądził od powoda J. J. na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 7200 zł tytułem kosztów.

Sąd Okręgowy oparł powyższe rozstrzygnięcie na następującym stanie faktycznym i rozważaniach.

Powód J. J. odbywa długoletnią karę pozbawienia wolności za kwalifikowane zabójstwo (art. 148 § 2 k.k.).

Został osadzony w Areszcie Śledczym w G. w dniu 3 lutego 2000 r., w którym przebywał do dnia 22 września 2010 r. z przerwami wywołanymi pobytami w Zakładzie Karnym w C. i Zakładzie Karnym w B..

Powód nie przebywał w tej jednostce w okresie od 9 lipca 2010 r. do 17 września 2010 r.

Następnie ponownie został osadzony w Areszcie Śledczym w G. i przebywał w nim przez cały czas trwania postępowania.

W dniu 30 lipca 2015 r. został przetransportowany do Zakładu Karnego w S..

W okresie od 4 stycznia 2001 r. do 8 maja 2002 r. był osadzony w Zakładzie Karnym w C.. Karę odbywał w różnych celach:

- w okresie 4 stycznia 2001 r. do 29 stycznia 2001 r. w pawilonie P – 5;
- w okresie od 29 stycznia 2001 r. do 29 stycznia 2002 r. w pawilonie P – 9;
- w okresie od 29 stycznia 2002 r. do 20 stycznia 2002 r. w pawilonie P – 40 – cela 22 jednoosobowa o powierzchni 6,40 m²;
- od 29 stycznia 2002 r. do 8 maja 2002 r. w pawilonie P – 40 cela 4 – osobowa nr 19 o powierzchni 9,47 m².

W Zakładzie tym przebywali razem z powodem W. Ś. i J. L..

W okresie od 17 lipca 2003 r. do 4 lutego 2004 r. był osadzony w Zakładzie Karnym w B..

W Areszcie Śledczym w G. nie byli nigdy osadzeni J. K., L. C., W. Ś.. J. K. nie figuruje z bazy Noe – Sad.

W Areszcie Śledczym w G. przebywał L. C. do dnia 29 lutego 2008 r.

Osób o nazwisku W. Ś. przebywających w zakładach karnych i aresztach śledczych są cztery, przy czym żaden nie przebywał w jednostkach penitencjarnych, w których przebywał powód.

Istnieją trzy osoby o personaliach L. F., które przebywały w jednostkach penitencjarnych na terenie kraju. L. F. syn E. przebywał w Areszcie Śledczym w G. w okresach 25 kwietnia 2002 r. do 26 kwietnia 2002 r., 10 grudnia 2002 r. do 8 grudnia 2006 r. i 19 października 2007 r. do 25 stycznia 2008 r.

E. G. przebywał w Areszcie Śledczym w E. i Areszcie Śledczym w G. w okresie od maja 2008 r. do maja 2011 r. J. L. przebywał w Zakładzie Karnym w Z. i Zakładzie Karnym w C..

Osób o danych A. K. (1) przebywających w jednostkach penitencjarnych jest dziesięć. Powód był osadzony z A. K. (1) w pawilonie 9 Zakładu Karnego w C. w okresie od 4 stycznia 2001 r. do 8 maja 2002 r. Osoba o takich personaliach nigdy nie przebywała w Areszcie Śledczym w G.

Pozew inicjujący niniejsze postępowanie został sporządzony w dniu 18 maja 2008 r., jednak został złożony w dniu 24 maja 2011 r.

Wcześniej był on składany w Sądzie Okręgowym w Gdańsku (prezentata z datą 19 maja 2008 r. i w Sądzie Rejonowym dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie (prezentata z dnia 6 maja 2010 r.).

Postanowieniem z dnia 29 września 2008 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku w sprawie I C 570/08 odrzucił pozew powoda, zaś Sąd Apelacyjny w Gdańsku zażalenie powoda postanowieniem z dnia 27 listopada 2008 r. w sprawie I ACz 1419/08 oddalił.

Ponownie złożony tożsamy pozew był przedmiotem rozpoznania w sprawie I C 70/09 Sądu Okręgowego w Gdańsku i ponownie postanowieniem z dnia 5 marca 2009 r. został odrzucony, zaś zażalenie na to postanowienie oddalone postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 21 maja 2009 r. w sprawie I ACz 610/09

W sprawie I C 743/07 powód J. J. domagał się od Skarbu Państwa – Aresztu Śledczego w G. kwoty 95.000 zł. Postanowieniem z dnia 26 listopada 2010 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku pozew odrzucił, zaś Sąd Apelacyjny w Gdańsku zażalenie powoda postanowieniem z dnia 29 czerwca 2011 r. w sprawie I ACz 407/11 oddalił.

W sprawie I C 93/07 toczącej się przed Sądem Rejonowym Gdańsk – Południe w Gdańsku powód domagał się od Skarbu Państwa – Aresztu Śledczego w G. zadośćuczynienia w kwocie 10.000 zł za naruszenie jego dóbr osobistych w związku z jednorazowym zdarzeniem w postaci kierowania przez Dyrektora Aresztu w stosunku do powoda słów uznanych powszechnie za obelżywe.

W sprawie I C 972/07 toczącej się przed Sądem Okręgowym w Gdańsku powód domagał się zasądzenia od Skarbu Państwa – Aresztu Śledczego w G. kwoty 150.000 zł tytułem odszkodowania za utratę zdrowia psychofizycznego i 80.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną ludzką krzywdę. W uzasadnieniu żądania powód wskazał, że pozwany przekroczył swoje uprawnienia poprzez znęcanie się fizyczne i psychiczne nad powodem poprzez brak opieki medycznej, stosowanie gróźb bezprawnych w celu zmuszenia powoda do określonego zachowania się, doprowadzenie go do stanu niepoczytalności, umieszczenie w cel zabezpieczającej i izolacyjnej.

Wyrokiem z dnia 29 lutego 2008 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku powództwo oddalił. Sąd Apelacyjny w Gdańsku wyrokiem z dnia 9 września 2008 r. w sprawie I ACa 665/08 apelację oddalił.

W sprawie I C 92/07 wyrokiem z dnia 17 kwietnia 2013 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku w sprawie z powództwa J. J. przeciwko Skarbowi Państwa – Zakładowi Karnemu w B. i Aresztowi Śledczemu w G. o zapłatę 125.000 zł oddalił powództwo.

Przedmiotem rozpoznania w tym postępowaniu było żądanie odszkodowania za utratę zdrowia w kwocie 100.000 zł i zadośćuczynienia w kwocie 25.000 zł za krzywdę doznaną w związku z pogorszeniem zdrowia.

Powód zarzucił pozwanemu niezapewnienie właściwej opieki lekarskiej, diety lekkostrawnej, nieprzepisanie szkielek korekcyjnych, nieskierowanie na badanie oczu, niezapewnienie opieki psychologicznej, niereagowanie przez funkcjonariuszy na zgłaszane dolegliwości i prośby osadzonego, przebywanie w celach dla palących, niedochowywanie norm powierzchniowych, cyniczne traktowanie przez dyrektora jednostki penitencjarnej.

W innym postępowaniu toczącym się przed Sądem Okręgowym w Gdańsku w sprawie I C 1028/07 powód J. J. domagał się zasądzenia na swoją rzecz od pozwanego Skarbu Państwa – Aresztu Śledczego w G. kwoty 79.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznana przez niego krzywdę w wyniku naruszenia dóbr osobistych. Uzasadniając to żądanie podał, że od 4 lutego 2004 r. funkcjonariusze tego Aresztu naruszali jego dobra osobiste - cześć, godność, dobre imię w ten sposób, że był wielokrotnie przekwaterowywany z celi do celi, mimo że był poważnie chory, był instrumentalnie taktowany przez funkcjonariuszy, którzy używali wobec niego słowa obelżywe, nie zapewniono mu opieki psychiatry i psychologa.

Wyrokiem z dnia 22 lutego 2010 r. powództwo zostało oddalone. Natomiast Sąd Apelacyjny w Gdańsku wyrokiem z dnia 9 lutego 2011 r. w sprawie I ACa 1344/10 apelację powoda oddalił.

Sąd Okręgowy w Słupsku w sprawie I C 205/10 rozpoznawał powództwo J. J. przeciwko Skarbowi Państwa – Aresztowi Śledczemu w G., Zakładowi karnemu w B. i Zakładowi Karnemu w C..

W powództwie tym żądał zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych w kwocie 950.000 zł, ustanowienia renty w kwocie po 3000 zł miesięcznie poczynając od 1 lutego 2000 r. W jego uzasadnieniu podał, że dochodzi roszczeń z tytułu pogorszenia stanu zdrowia w związku z nieodpowiednimi warunkami odbywania kary pozbawienia wolności w Areszcie Śledczym w G., Zakładzie Karnym w C. poczynając od 3 lutego 2000 r. Powód źródeł naruszania jego dóbr osobistych w tym postępowaniu upatrywał w wykonywaniu kary w sposób niehumanitarny, bez poszanowania godności ludzkiej, poniżającym traktowaniu powoda, nadto w tym, że nie załatwiono mu społecznej adaptacji i świadczeń materialnych dla niego i jego rodziny, nie zrealizowano wobec powoda celu kary, a także w innych zachowaniach i zaniechaniach. W tym postępowaniu domagał się ustalenia za pomocą opinii biegłych lekarzy: neurologa, internisty, psychiatry, kardiologa, reumatologa, okulisty, że doszło do pogorszenia jego stanu zdrowia z związku z niezapewnieniem mu odpowiedniej opieki lekarskiej i nieodpowiednimi warunkami odbywania kary pozbawienia wolności.

Wyrokiem z dnia 14 lipca 2011 r. powództwo zostało oddalone, zaś wyrokiem z dnia 13 marca 2012 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku w sprawie V ACa 208/12 apelację powoda oddalił.

Sąd Okręgowy w Warszawie pod sygnaturą akt I C 257/08 prowadził sprawę przeciwko Skarbowi Państwa – Centralnemu Zarządowi Służby Więziennej o zapłatę zadośćuczynienia w kwocie 350.000 zł za naruszenie dóbr osobistych powoda i przebywanie w celach przeludnionych Aresztu Śledczego w G., Zakładu Karnego w B., Zakładu Karnego w C., w celach w których wyposażenie było nieodpowiednie, nie posiadały prawidłowego oświetlenia, co spowodowało pogorszenie stanu zdrowia powoda.

W toku postępowania Sąd postanowieniem z dnia 4 czerwca 2008 r. ustalił jako statio fiscii również Areszt Śledczy w G., Zakład Karny w B., Zakład karny w C..

Wyrokiem z dnia 4 grudnia 2009 r. Sąd powództwo odrzucił pozew w części dotyczącej żądania zadośćuczynienia za krzywdę wywołaną odbyciem kary pozbawienia wolności w warunkach przepełnienia celi w Zakładzie karnym w C. w okresie od 4 stycznia 2011 r. do 7 maja 2002 r. oraz w części dotyczącej żądania zadośćuczynienia za pogorszenie stanu zdrowia wskutek niezapewnienia opieki medycznej w Areszcie Śledczym w G. w okresie od 3 lutego 2000 r. do 4 stycznia 2001 r. oraz od 8 maja 2002 r. do 17 lipca 2003 r., w Zakładzie Karnym w C. w okresie od 4 stycznia 2001 r. do 8 maja 2002 r. oraz w Zakładzie Karnym w B. w okresie od 17 lipca 2003 r. do 4 lutego 2004 r., zaś w pozostałym zakresie powództwo zostało oddalone. Wyrokiem z dnia 25 maja 2012 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił apelację powoda.

Z powództw J. J. toczą się lub toczyły sprawy przed wieloma sądami w Polsce:

- I C 108/07 Sąd Okręgowy w Słupsku sprawa przeciwko Skarbowi Państwa – Zakładowi karnemu w C. o zadośćuczynienie za doznana krzywdę i rentę w kwocie 3000 zł miesięcznie za naruszenie przez funkcjonariuszy

Służby Więziennej przepisów art. 101 o 117 k.k.w. i uszczerbek na zdrowiu psychicznym powoda, nadto za pobyt w celach przeludnionych, brak skierowania na terapię alkoholową, brak prawidłowej opieki medycznej;

- I C 39/09 Sąd Okręgowy w Słupsku sprawa przeciwko Skarbowi Państwa – Zakładowi Karnemu w C. o zadośćuczynienie i odszkodowanie z tytułu niezapewnienia powodowi prawidłowej opieki medycznej;

- I C 972/07 Sąd Okręgowy w Gdańsku sprawa przeciwko S.(...)a – Aresztowi Śledczemu w G. o odszkodowanie i zadośćuczynienie za znęcanie się nad powodem w okresie od 01 maja 2000 r. do 4 stycznia 2001 r. poprzez pozbawienie go opieki medycznej, złą diagnozę, stosowanie gróźb bezprawnych.

- I C 240/08 Sąd Okręgowy w Elblągu sprawa przeciwko S.(...)a – Zakładowi Karnemu w B. o zadośćuczynienie za pogorszenie stanu zdrowia, spowodowane niewłaściwą opieką medyczną podczas pobytu w Zakładzie Karnym w B.;

- I C 876/12 Sąd Okręgowy w Tarnowie sprawa przeciwko Skarbowi Państwa – Sądowi Rejonowemu w Z. (k. 439);

- I C 2078/11 Sąd Okręgowy w Krakowie sprawa przeciwko Skarbowi Państwa - Ministerstwu Sprawiedliwości (k. 440);

- I C 210/05 Sąd Okręgowy w Gdańsku sprawa przeciwko Skarbowi Państwa – Aresztowi Śledczemu w G. o odszkodowanie i zadośćuczynienie za źle dobrane okulary;

- I C 413/07 Sąd Rejonowy Gdańsk Południe w Gdańsku sprawa przeciwko Aresztowi Śledczemu w G. o zadośćuczynienie za przekroczenie uprawnień przez pozwanego i nie zagwarantowanie powodowi właściwego odbywania kary pozbawienia wolności (powierzchnia cel, przebywanie z elementem zagrażającym życiu powoda) i niezagwarantowanie właściwej opieki medycznej

- I C 615/08 Sąd Okręgowy w Gdańsku sprawa przeciwko Skarbowi Państwa – Aresztowi Śledczemu w G. o zadośćuczynienie za naruszenie dóbr osobistych za uporczywe naruszanie prawa powoda do pracy i nie dopełnianie obowiązków w zakresie wystawiania zaświadczeń i pogorszenie stanu zdrowia.

- I C 224/10 Sąd Okręgowy w Gdańsku sprawa przeciwko Skarbowi Państwa - Aresztowi Śledczemu w G. o zapłatę zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych powoda w postaci wystawienia wniosku o dyscyplinarne ukaranie powoda.

Wszystkie wymienione powództwa zostały oddalone, podobnie oddalone zostały również wywiedzione od tych wyroków apelacje powoda.

Toczyły się również inne sprawy zainicjowane przez powoda jak np.:

- I C 739/14 w Sądzie Okręgowym w Warszawie przeciwko Skarbowi Państwa – Ministrowi Sprawiedliwości i A. K. (2);

- I C 615/13 w Sądzie Rejonowym w Sopocie przeciwko K. K.

- I C 2107/14 w Sądzie Okręgowym w Płocku przeciwko Skarbowi Państwa – Sądowi Rejonowemu (...)wL.;

Przed Sądem Okręgowym w Szczecinie toczyła się sprawa IC 1072/12 z powództwa J. J. przeciwko Skarbowi Państwa - Sądowi Rejonowemu(...) w W. i Sąd Okręgowemu w W., J. P., w której wyrokiem z dnia 10 maja 2016 r. powództwo zostało oddalone.

Sąd Okręgowy uznał, że pozew w przedmiotowym postępowaniu podlegał częściowemu odrzuceniu z uwagi na powagę rzeczy osądzonej, a w pozostałym zakresie powództwo podlegało oddaleniu jako całkowicie niezasadne. Nadto zaznaczył, że nawet gdyby w przedmiotowej sprawie nie zachodziła powaga rzeczy osądzonej, to jednak wobec skutecznego podniesienia przez stronę pozwaną zarzutu przedawnienia, powództwo w całości podlegałoby oddaleniu.

W ocenie Sądu Okręgowego działania powoda J. J. polegające na kierowaniu do różnych sądów tożsamych powództw stanowią przejaw nadużywania prawa podmiotowego. Sąd meriti zaznaczył, że choć nie ulega wątpliwości, że przejawem prawa do sądu jest możliwość korzystania z pomocy zawodowego pełnomocnika ustanowionego z urzędu, to jednak w postępowaniu cywilnym toczącym się przed Sądami Okręgowymi jako sądami pierwszej instancji nie zachodzi przymus radcowsko – adwokacki, stąd też nie było przymusu ustanowienia dla powoda pełnomocnika z urzędu. Do okoliczności przemawiających za koniecznością ustanowienia pełnomocnika nie zalicza się faktu pobytu strony w jednostce penitencjarnej. Sąd zauważył, że powód w przedmiotowym postępowaniu nie zaskarżył decyzji Referendarza sądowego o odmowie ustanowienia pełnomocnika, wobec czego orzeczenie uprawomocniło się, zaś kolejne wnioski bazowały na tożsamych argumentach.

Dalej Sąd podniósł, że powód kierując tożsamej treści pozwy do różnych sądów a kolejno składając skargi na przewlekłość postępowania nadużywa prawa do sądu, zwłaszcza że sam przyczynia się do takiej przewlekłości uniemożliwiając wykonanie odezwy mającej na celu jego przesłuchanie jako strony procesu.

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że w przedmiotowym postępowaniu powód domagał się zasądzenia kwoty 10.000.000 zł tytułem zadośćuczynienia za krzywdę doznaną w związku z warunkami odbywania kary pozbawienia wolności, naruszenia godności osobistej powoda w związku ze sposobem komunikowania się z nim przez funkcjonariuszy służby więziennej, uszczerbek na zdrowiu psychicznym, ewentualnie zasądzenia renty w kwocie po 5000 zł miesięcznie.

Sąd dostrzegł, że podstawy faktyczne żądania zostały zakreślone bardzo ogólnikowo, praktycznie bez wskazania na czym konkretne zachowania czy zaniechania polegały. Sąd podniósł, że tożsamej treści pozew inicjował co najmniej trzy postępowania, o czym świadczą prezentaty na złożonym w niniejszym postępowaniu odpisie pozwu, a dodatkowo ustalenia Sądu w tym postępowaniu.

Sąd I instancji zaakcentował, że postanowieniem z dnia 29 września 2008 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku w sprawie I C 570/08 odrzucił pozew powoda i tożsamej treści decyzja zapadła w sprawie I C 70/09 Sądu Okręgowego w Gdańsku wydającego postanowienie dnia 5 marca 2009 r.

Sąd meriti zważył, że również w niniejszej sprawie pozew powoda podlegał odrzuceniu w oparciu o treść przepisu art. 199 § 2 k.p.c. w odniesieniu do stationes fiscii Zakładu Karnego w C., Aresztu Śledczego w G. i Zakładu Karnego w B.,

W ocenie Sądu Okręgowego w części analizowanych w związku z toczącą się sprawą postępowaniach zainicjowanych przez powoda przed innymi Sądami powód dochodził ochrony dóbr osobistych powołując się na warunki osadzenia, bądź we wszystkich jednostkach penitencjarnych, bądź tylko jednej z trzech. Dodatkowo każdorazowo powód wskazywał na swój uszczerbek na zdrowiu. Sposób sformułowania wniosków dowodowych w tym postępowaniu również wskazuje, że przedmiotem ustaleń Sądu miały być warunki odbywania przez powoda kary pozbawienia wolności oraz uszczerbek na zdrowiu doznany przez powoda na skutek nieprawidłowych działań pozwanych.

Sąd I instancji ustalił, iż wszystkie okoliczności faktyczne powołane przez powoda w pozwie, a także później formułowanych i składanych pismach, wskazują, że jest to samo żądanie jak w postępowaniach:

- I C 92/07 toczącym się przed Sądem Okręgowym w Gdańsku oraz I C 205/10 toczącym się przed Sądem Okręgowym w Słupsku, jeśli chodzi o pobyt w Zakładzie Karnym w B.,

- I C 413/07 toczącym się przed Sądem Rejonowym Gdańsk – Południe w Gdańsku, I C 92/07 toczącym się przed Sądem Okręgowym w Gdańsku, I C 597/08 toczącym się przed Sądem Okręgowym w Gdańsku, I C 205/10 toczącym się przed Sądem Okręgowym w Słupsku, jeśli chodzi o pobyt w Areszcie Śledczym w G.;

- I C 205/10 toczącym się przed Sądem Okręgowym w Słupsku, jeśli chodzi o pobyt w Zakładzie Karnym w C..

Zaznaczył natomiast, że okoliczność, że w przywołanych postępowaniach powód dochodził innych kwotowo żądań jest drugorzędna i nie wyklucza tożsamości przedmiotowej roszczeń. Bowiem we wszystkich tych postępowaniach powód

wskazywał na tożsame okoliczności – złe warunki odbywania kary pozbawienia wolności, uszczerbek na zdrowiu. W niektórych sprawach pojawiały się bardziej szczegółowe zarzuty odnoszące się do konkretnych zdarzeń, jednak w przeważającej mierze były to twierdzenia ogólnikowe, żeby nie powiedzieć sztamkowe, jeśli chodzi o pozwy kierowane przeciwko jednostkom penitencjarnym.

Sąd Okręgowy uznał również, że we wszystkich tych sprawach zachodzi tożsamość podmiotowa. Wobec faktu, że wszystkie wymienione postępowania zostały zakończone prawomocnymi wyrokami, którymi powództwa J. J. zostały oddalone, Sąd zważył, że przedmiotowe postępowanie jest niedopuszczalne.

W dalszej kolejności Sąd meriti wskazał, że pozew w tej sprawie został złożony w dniu 24 maja 2011 r. i wobec podniesionego zarzutu przedawnienia przedmiotem oceny mogły być wyłącznie okoliczności odbywania kary pozbawienia wolności poczynając od 24 maja 2008 r. Sąd meriti zauważył, że z daty sporządzenia pozwu wynikało, że został on napisany w dniu 18 maja 2008 r., co oznacza że nie mógł opisywać zdarzeń, jakie miały miejsce po tej dacie. Sąd Okręgowy wskazał, że podjęte przez Sąd próby sprecyzowania stanowiska powoda nie powiodły się; powód odmówił zajęcia stanowiska na piśmie, wskazując że nastąpi to w trakcie jego przesłuchania. Do przesłuchania jednak także nie doszło wobec faktu, że powód odmówił udziału w rozprawie, na której miała zostać wykonana odezwa. Nastąpiło to w tej sprawie dwukrotnie, przy czym w pierwszym przypadku niestawiennictwo powoda poprzedził wniosek o wyłączenie sędziego. W drugim przypadku powód nadesłał pismo wskazujące, że nie jest zainteresowany by do przesłuchania jego osoby doszło, wobec czego nastąpił zwrot odezwy bez jej wykonania.

Na podstawie okoliczności zawartych przez powoda w pozwie Sąd I instancji ustalił, że powód w związku z pobytami w 3 jednostkach penitencjarnych wiązał poczucie krzywdy wywołane warunkami odbywania kary pozbawienia wolności i uważał, że doszło do uszczerbku na jego zdrowiu.

Sąd Okręgowy zaznaczył, że z uwagi na podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia wymagał on rozważenia w pierwszej kolejności. Sąd Okręgowy ustalił, że roszczenie główne dochodzone w niniejszej sprawie ma charakter majątkowy. Sąd Okręgowy podał, że przedawnienie zgodnie z dyspozycją art. 118 k.c. jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, termin przedawnienia wynosi lat dziesięć, a dla roszczeń o świadczenia okresowe oraz roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej - trzy lata. Kwestie przedawnienia roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym, zawarte zostały w art. 442' § 1 - 3 k.c. Przepisy te znajdują zarówno do roszczeń powstałych po wejściu w życie ustawy nowelizującej Kodeks cywilny z dnia 16 lutego 2007 roku (Dz. U. z 2007 r. Nr 80, poz. 358), to jest po 10 sierpnia 2007 roku, jak i do wcześniej powstałych roszczeń z tytułu czynów niedozwolonych, nieprzedawnionych w dniu wejścia w życie przedmiotowej ustawy nowelizującej. W oparciu o poprzednio obowiązujący art. 442 k.c. termin przedawnienia wynosił 3 lata od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże w każdym wypadku roszczenie przedawniało się z upływem lat dziesięciu od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wyrządzające szkodę. Jeżeli natomiast szkoda wynikała ze zbrodni lub występku, roszczenie o naprawienie szkody ulega przedawnieniu z upływem lat dziesięciu od dnia popełnienia przestępstwa bez względu na to, kiedy poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Obydwa wymienione w treści art. 442 k.c. i 442⁽¹⁾ k.c. terminy przedawnienia roszczeń z czynów niedozwolonych są od siebie niezależne w tym znaczeniu, że do przedawnienia roszczenia wystarczający jest upływ jednego z nich. Pierwszy termin wiąże przedawnienie roszczenia o naprawienie szkody z upływem trzech lat od powzięcia przez poszkodowanego wiadomości o szkodzie i osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jeśli chodzi o szkodę jaką powód miał ponieść w związku z naruszeniem jego dobra osobistego w postaci godności termin początkowy biegu przedawnienia jest tożsamy z datą zaistnienia zdarzenia wyrządzającego szkodę powodowi. Charakter naruszenia dóbr osobistych w postaci godności prowadzi bowiem do wniosku, że już z chwilą naruszenia tych dóbr osoba poszkodowana ma świadomość doznanej krzywdy. Sąd Okręgowy wskazał również, że okolicznościach rozpoznawanej sprawy jest także oczywiste, że powód od razu miał wiedzę, że za te naruszenia odpowiada Skarb Państwa, albowiem musiał być świadomy, jaki podmiot organizuje wykonuje wobec niego czy to karę pozbawienia wolności, czy też tymczasowe aresztowanie. Sąd Okręgowy uznał, iż tego względu, że naruszenie dóbr osobistych powoda poprzez nie zapewnienie odpowiednich warunków odbywania kary pozbawienia wolności miało

- według niego - charakter powtarzalny, trzyletni termin przedawnienia rozpoczynał bieg każdego dnia osadzenia w jednostce penitencjarnej, w której właściwych warunków nie zapewniono.

Podobny wniosek Sąd wysnuł w odniesieniu do roszczenia o zadośćuczynienie z powodu wywołania rozstroju zdrowia będącego następstwem pobytu w jednostkach penitencjarnych i nie zachowania właściwych warunków sanitarnych. Również w tym przypadku termin przedawnienia rozpoczął swój bieg od zdarzenia, które ów rozstrój miało wywoływać.

Tym samym Sąd Okręgowy wskazał, że nawet gdyby nie zachodziły podstawy do odrzucenia pozwu, roszczenia skierowane wobec Aresztu Śledczego w G. za okres pobytu do 24 maja 2008 r. oraz wobec pozostałych jednostek za cały okres pobyt w nich przez powoda, były przedawnione.

Sąd wskazał, że nie dopatrywał się podstaw do udzielenia ochrony roszczeniu powoda w zakresie naruszenia jego dóbr osobistych, jak też ewentualnego rozstroju zdrowia. Sąd wyjaśnił, że próby doprecyzowania żądanie nie udały się, natomiast okoliczności faktyczne zostały przez Sąd ustalone wyłącznie na podstawie dokumentów. Sąd Okręgowy wskazał, że przeprowadzenie dowodów ze źródeł osobowych nie powiodło się, albo było bezcelowe. Powód wskazał co prawda świadków, którzy mieli zostać przesłuchani w tym postępowaniu, ale od samego początku na Sąd przerzucił ciężar ustalenia danych tych osób pozwalających wezwanie ich na rozprawę. W toku trwania postępowania okazało się, że część tych osób to osadzeni, którzy przebywali z powodem w Zakładzie Karnym w C. lub osoby, które w ogóle nigdy nie przebywały w jednostce penitencjarnej. Świadek L. C. nie został przesłuchany wobec braku wskazania przez powoda jego adresu. Poza tym uwadze Sądu uszło, że przebywał on w Areszcie Śledczym do marca 2008 r., a zatem w okresie w odniesieniu do którego skuteczny byłby zarzut przedawnienia.

Sąd I instancji wskazał, że materialnoprawną podstawę roszczenia stanowiły przepisy art. 417 k.c. w zw. z art. 448 k.c., jak również art. 23 i 24 k.c.

W ocenie Sądu twierdzenia pozwu mogą wskazywać, że doszło do naruszenia takich dóbr jak zdrowie, godność osobista, prawo do korespondencji.

Przytaczając treść przepisu art. 417 § 1 k.c. Sąd Okręgowy wyjaśnił, że przepis ten należy interpretować w ten sposób, że dla przypisania Skarbowi Państwa odpowiedzialności deliktowej nie jest konieczne, aby zachowanie wyrządzającego szkodę było zawinione, wystarczające jest bowiem ustalenie, że jego postępowanie jest obiektywnie bezprawne. Jednakże ocena tych przesłanek następuje po uprzednim ustaleniu, że doszło do naruszenia dobra osobistego powoda czego w tym postępowaniu powód nawet nie próbował dowodzić, rezygnując m.in. z przesłuchania własnej osoby.

Odnośnie zarzutów powoda co do nie zapewnienia odpowiednich warunków wykonywania kary pozbawienia wolności poprzez zaniedbania określone w pozwie – Sąd Okręgowy zauważył, iż ograniczenie praw i wolności skazanego może wynikać jedynie z ustawy i wydanego na jej podstawie prawomocnego orzeczenia. Ustawowe ograniczenia praw i wolności osób odbywających karę pozbawienia wolności zamieszczone są między innymi w k.k.w., regulującym zasady i sposób wykonywania orzeczonych przez sądy kar. Sąd Okręgowy zważył, że skoro przepisy k.k.w. przyznają osobom odbywającym karę pozbawienia wolności możliwość zaskarżenia decyzji wydawanych przez funkcjonariuszy z powodu ich niezgodności z prawem, jak również wymierzenia kary dyscyplinarnej (art. 148 § 1 k.k.w.), to w sprawie o naruszenie ich dóbr osobistych nie mogą powoływać się na te okoliczności, które mogły stanowić podstawę skarg i wniosków kierowanych do odpowiednich organów na podstawie przepisów k.k.w.

Sąd Okręgowy odnosząc się do kwestii żądania zadośćuczynienia (art. 448 k.c.) zaakcentował, że naprawienie szkody niemajątkowej w drodze zadośćuczynienia ma charakter wyjątkowy, a zasada pełnej kompensacji szkody nie wymaga przyznania zadośćuczynienia w każdym wypadku wystąpienia krzywdy. Jego rolą jest wyłącznie zapobieżenie trwania naruszenia i możliwego do osiągnięcia złagodzenia skutków negatywnych doznań, wynikających z naruszenia dóbr osobistych. Z powyższego Sąd wyprowadził wnioski, iż obok udowodnienia winy po stronie naruszydźciela, do zasądzenia zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. konieczne jest uwzględnienie całokształtu okoliczności faktycznych sprawy. Podstawą odmowy zastosowania środka przewidzianego w art. 448 k.c. może być np. nieznacznym rozmiar

krzywdy, istotny jest również rodzaj naruszonego dobra. Ponadto sąd musi zbadać nasilenie złej woli oraz celowość zastosowania tego środka. Musi również odpowiedzieć na pytanie, czy nie będzie właściwe ograniczenie się do środków niemajątkowych.

Sąd zaznaczył, że nawet gdyby zostało wykazane naruszenie dóbr osobistych powoda bezprawnym działaniem pozwanego (co w sprawie niniejszej nie nastąpiło) – kwestia zasądzenia zadośćuczynienia pozostawiona byłaby sędziowskiej ocenie, czy okoliczności danej sprawy przesądzają o konieczności kompensowania doznanej krzywdy, czy też taka potrzeba w konkretnym przypadku nie zachodzi.

Sąd Okręgowy wskazał również, że powód niezasadnie skierował swoje żądania w odniesieniu do Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej, gdyż to nie z działalnością Inspektoratu powód wiązał swoje roszczenie. Sąd wydał postanowienie i z urzędu wskazał, że wśród statio fisci należy wskazać wszystkie jednostki penitencjarne, z działalnością których powód wiązał swoje roszczenie, o tyle nie doszło do zwolnienia z udziału w sprawie Okręgowego Inspektora Służby Więziennej w G.. Jednakże w odniesieniu do tej jednostki powód nie sformułował żadnego twierdzenia ani zarzutu, stąd powództwo całkowicie było bezzasadne.

Sąd meriti wskazał, choć w pozwie powód wnosił o dopuszczenie dowodu ze swojej dokumentacji medycznej z Aresztu Śledczego oraz opinii biegłych lekarzy różnych specjalności, to jednak do pozwu nie dołączył żadnych dowodów, nawet tych które wskazywałyby na stan jego zdrowia, a tym bardziej choćby uprawdopodobniały pogorszenie się tego stanu zdrowia od momentu osadzenia.

Po złożeniu przez pozwanego odpowiedzi na pozew w celu umożliwienia powodowi obrony swych praw doręczono powodowi odpis pozwu i pouczono go o treści art. 6 k.c. i 232 k.p.c. oraz zobowiązano go do stosunkowania się w terminie 14 dni. W odpowiedzi powód wskazał, że „podstawa prawna, faktyczna i materiał dowodowy powództwa” umożliwia merytoryczne rozpoznanie powództwa. Wobec takiego stanowiska procesowego powoda Sąd uznał, że powód nie kwestionuje i nie podważa twierdzeń pozwanego zawartych w odpowiedzi na pozew. To zaś samoistnie przesądzało o niezasadności żądania powoda, gdyż w przypadku żądania odszkodowania czy zadośćuczynienia wszystkie przesłanki odszkodowawcze występować muszą łącznie.

Sąd pominął wnioski dowodowe zgłoszone przez powoda, gdyż nie dotyczyły one okoliczności istotnych dla sprawy.

Reasumując w pozostałym zakresie Sąd nie znalazł podstaw do uwzględnienia żądania pozwu, co skutkowało jego oddaleniem.

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu Sąd I instancji oparł na zasadzie odpowiedzialności za wynik procesu, bowiem w jego ocenie w sprawie nie zaszła żadna szczególna okoliczność, która uzasadniałaby odstępstwo od podstawowej reguły. Okoliczność, że powód jest osobą osadzoną od wielu lat nie uprawnia do formułowania twierdzenia, że nie należy obciążać o kosztami procesu. Sąd zwrócił uwagę, że powód od wielu lat nadużywa swojego prawa do sądu. W tym postępowaniu wyrazem takiego nadużycia było skierowanie kilkunastu skarg na przewlekłość postępowania, jak również nadużywanie przyznanego mu zwolnienia od kosztów sądowych, co miało wyraz w powielaniu wniosków o dokonanie kserokopii całości akt. W ocenie Sądu nie jest tak, że powód formułuje swoje pozwy nieświadomie, nie wiedząc jakie mu przysługują roszczenia, bowiem robi to z pełną świadomością, o czym świadczy ilość postępowań, jakie toczą się z jego udziałem w różnych sądach na terenie całego kraju. Nie jest to zatem przypadek incydentalnego poszukiwania ochrony, lecz realizacja z góry założonego celu.

Sąd I instancji wskazał, że wysokość kosztów była determinowana wysokością zgłoszonego żądania w kwocie 10 milionów złotych. Sprawa została zainicjowana jeszcze przed zmianą § 11 ust 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r. poz. 461) polegającą na dodaniu punktu 25 z dniem 25 lutego 2012 r., stąd wysokość kosztów ustalana jest w oparciu o wysokość żądania zgłoszonego do rozstrzygnięcia.

Zastosowanie wskazanej regulacji jest konsekwencją § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r., poz. 1800), zgodnie z którym do spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie rozporządzenia stosuje się przepisy dotychczasowe do czasu zakończenia postępowania w danej instancji.

Zasądzenie wskazanej kwoty na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa wynika natomiast z treści art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1150).

Apelację od powyższego wyroku wywiódł powód, zaskarżając przedmiotowe rozstrzygnięcie w całości. Powód wniósł o jego zmianę i uwzględnienie powództwa w całości, ewentualnie o uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania z przyczyn podanych w uzasadnieniu apelacji.

W uzasadnieniu apelacji powód podniósł, że zaskarżony wyrok Sądu I instancji o oddaleniu powództwa jest nietrafny z przyczyn naruszenia prawa materialnego i procesowego.

Powód podniósł zarzut nieważności postępowania wskazując, że ograniczone zostało jego prawo do obrony. Powyższego upatrywał w uniemożliwieniu mu brania udziału w procesie i odmowie przyznania pełnomocnika z urzędu.

Wskazał również, że swoje rozstrzygnięcie Sąd I instancji wydał w oparciu treść odpowiedzi na pozew nie odnosząc się do pozostałego materiału dowodowego w postaci: przesłuchania powoda, akt sprawy, dokumentacji medycznej strony powodowej, opinii biegłych.

Podniósł również, że przedwczesne i niezrozumiałe jest obciążenie go kosztami procesu biorąc pod uwagę brak rozważenia przez Sąd I instancji instytucji wynikającej z art. 102 k.p.c.

W odpowiedzi na apelację pozwany Skarb Państwa wniósł o oddalenie apelacji, a nadto o zasądzenie na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja powoda okazała się w przeważającej części niezasadna, skutkowałą jednak doprecyzowaniem orzeczenia zawartego w punkcie I zaskarżonego wyroku poprzez wskazanie zakresu, w jakim zachodziła negatywna przesłanka do merytorycznego orzekania w postaci powagi rzeczy osądzonej i w jakim pozew podlegał odrzuceniu.

Na wstępie wskazać należy, że postępowanie apelacyjne, jakkolwiek jest postępowaniem odwoławczym i kontrolnym, to jednakże zachowuje charakter postępowania rozpoznawczego. Oznacza to, że Sąd Odwoławczy ma pełną swobodę jurysdykcyjną, ograniczoną jedynie granicami zaskarżenia. Podkreślić też należy, że Sąd ten nie może poprzestać jedynie na ustosunkowaniu się do zarzutów apelacyjnych. Merytoryczny bowiem charakter orzekania Sądu II instancji polega na tym, że ma on obowiązek poczynić własne ustalenia i ocenić je samodzielnie z punktu widzenia prawa materialnego, a więc dokonać subsumcji. Z tego też względu Sąd ten może, a jeżeli je dostrzeże – powinien, naprawić wszystkie stwierdzone w postępowaniu apelacyjnym naruszenia prawa materialnego popełnione przez Sąd I instancji i to niezależnie od tego, czy zostały one podniesione w apelacji, jeśli tylko mieszczą się w granicach zaskarżenia (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13.04.2000 r., III CKN 812/98 i in.). Zgodnie z art. 378 § 1 k.p.c. sąd drugiej instancji rozpoznaje sprawę w granicach apelacji; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania.

Granice zaskarżenia w przedmiotowej sprawie wyznaczył w apelacji powód, zaskarżając orzeczenie w całości.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do najdalej idącego zarzutu apelującego, podnoszącego nieważność postępowania Sąd Odwoławczy doszedł do przekonania, iż okazał się on całkowicie chybiony.

W kontekście podanej przez powoda przesłanki nieważności postępowania należy wskazać, iż przyczyny nieważności postępowania ustawodawca określił w treści przepisu art. 379 k.p.c., wymieniając wśród nich m.in. sytuację, w której strona zostaje pozbawiona możliwości obrony swych praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.). Określając uchybienia procesowe, które sprawiają, że postępowanie jest dotknięte nieważnością, ustawodawca uwzględnił ich znaczny ciężar gatunkowy. W doktrynie przyczyny nieważności postępowania dzieli się tradycyjnie na dwie kategorie. Pierwsza, przyczyny wskazane w pkt 1-3 art. 379 k.p.c., wiąże się z przesłankami procesowymi, a zatem z okolicznościami, których istnienie lub nieistnienie decyduje o możliwości rozpoznania w określonym postępowaniu danej sprawy przez dany sąd (J. Jodłowski (w:) J. Jodłowski, W. Siedlecki, Postępowanie cywilne. Część ogólna, Warszawa 1958, s. 70). Dotyczą one sądu, stron oraz przedmiotu sprawy. Druga obejmuje pozostałe przyczyny (pkt 4-6). Chodzi tu o dopuszczenie się przez sąd pierwszej instancji rażących wadliwości postępowania.

Za utrwalony należy uznać pogląd, iż pozbawienie strony możliwości obrony swoich praw polega na tym, że z powodu wadliwości procesowych sądu lub strony przeciwnej, będących skutkiem naruszenia konkretnych przepisów kodeksu postępowania cywilnego, strona nie mogła brać i nie brała udziału w postępowaniu lub jego istotnej części, jeśli skutków tego uchybienia nie można było usunąć przed wydaniem orzeczenia w danej instancji, przy czym nie ma jakiegokolwiek znaczenia, czy działanie strony mogłoby mieć wpływ na rozstrzygnięcie (por. wyroki SN: z dnia 15 lipca 2010 r., IV CSK 84/10, LEX nr 621352; z dnia 1 kwietnia 2011 r., II PK 248/10, LEX nr 898418, z dnia 27 marca 2012 r., III UK 75/11, LEX nr 1213419; postanowienie SN z dnia 25 marca 2014 r., I PK 291/13, LEX nr 1455814).

Oznacza to, że stwierdzenie nieważności postępowania z powodu pozbawienia strony możliwości obrony swoich praw wymaga rozważenia, czy nastąpiło naruszenie przepisów prawa procesowego, czy to uchybienie miało wpływ na możliwość działania strony, a jeśli obie te przesłanki wystąpiły łącznie, to czy mimo ich spełnienia strona rzeczywiście, faktycznie nie mogła bronić swoich praw (vide: postanowienia SN: z dnia 23 kwietnia 2015 r., V CSK 573/14, LEX nr 1678097; z dnia 18 grudnia 2014 r., II UZ 58/14, LEX nr 1622316; z dnia 4 grudnia 2014 r., III UZ 13/14, LEX nr 1616918; z dnia 28 listopada 2002 r., sygn. I CKN 399/01, LEX nr 19607). W orzecznictwie wyrażono bowiem stanowisko, iż o pozbawieniu strony możliwości obrony swych praw nie może być mowy, gdy mimo naruszenia przepisów procesowych strona podjęła czynności procesowe (vide postanowienie SN z dnia 11 marca 2008 r., II CSK 593/07, LEX nr 494150; wyrok SN z dnia 7 października 2009 r., III CSK 35/09, LEX nr 572042), gdyż aktywne uczestnictwo stron postępowania samo w sobie wyklucza możliwość uznania, iż została zrealizowana przesłanka nieważności opisana w art. 379 pkt 5 k.p.c.

Nie jest natomiast pozbawieniem strony możliwości obrony swych praw pominięcie jej wniosku dowodowego (zob. postanowienie SN z dnia 12 grudnia 2000 r., II UKN 121/00, OSNP 2002, nr 17, poz. 421; wyrok SN z dnia 13 marca 2014 r., II PK 256/12, LEX nr 1448393).

Przenosząc powyższe na kanwę rozpoznawanej sprawy Sąd Odwoławczy doszedł do przekonania, iż w żadnym razie nie może być w niej mowy o pozbawieniu powoda J. J. możliwości obrony jego praw.

Powód wiązał pozbawienie go prawa do obrony z tym, że Sąd I instancji uniemożliwił mu udział w postępowaniu i oddalił jego wnioski o ustanowienie pełnomocnika z urzędu.

Odnosząc się do powyższych zarzutów podnieść trzeba, że wniosek powoda o ustanowienie pełnomocnika urzędu został przez Sąd rozstrzygnięty przed przystąpieniem do rozpoznania meritum sprawy. Orzeczenia wydanego w tym przedmiocie przez referendarza sądowego powód nie zaskarżył, wobec czego stało się ono prawomocne. Podkreślić należy, iż Sąd Okręgowy na bieżąco rozstrzygał wszystkie kolejne wnioski powoda w tym przedmiocie, składane w toku postępowania, jednak z uwagi na to, iż opierały się one na argumentacji powołanej we wniosku pierwotnym, podlegały one odrzuceniu. Nie można zatem uznać, że doszło do naruszenia przepisu art. 117 k.p.c., tym bardziej, że zdaniem Sądu Apelacyjnego udział pełnomocnika po stronie powoda w przedmiotowym postępowaniu nie był konieczny. Niniejsza sprawa nie jest skomplikowana, ani pod względem faktycznym, ani prawnym. Sam fakt, iż powód jest osadzony w zakładzie karnym, gdzie odbywa karę pozbawienia wolności, nie może być uznany za samodzielną przesłankę uzasadniającą przyznanie pomocy prawnej udzielanej z urzędu. Dodać bowiem trzeba, że powód nie jest

osobą nieporadną. Lektura akt sprawy pozwala stwierdzić, że powód samodzielnie podejmuje czynności procesowe i korzysta ze swoich praw, czego dowodem są składane przez niego liczne wnioski, skargi i środki odwoławcze. Zdaniem Sądu Odwoławczego już tylko ta okoliczność pozwala jednoznacznie przyjąć, że powód czynnie brał udział w toku niniejszego postępowania. Zaś jak już wyżej wskazano, aktywne uczestnictwo stron samo w sobie wyklucza możliwość uznania, iż została zrealizowana przesłanka nieważności opisana w art. 379 pkt 5 k.p.c.

Dla pełnej krytyki stanowiska powoda podnieść również można, że powód w poprzednich latach wielokrotnie inicjował postępowania cywilne w sprawach cywilnych, domagając się ochrony swoich dóbr osobistych i zadośćuczynienia za krzywdę i uszczerbek na zdrowiu doznane, jak twierdzi, na skutek warunków, w jakich odbywa karę pozbawienia wolności w różnych placówkach penitencjarnych. Powyższe oznacza, iż posiada on doświadczenie, które pozwala mu podejmować czynności procesowe. Zauważyć nadto należy, iż powód mimo, że jest pozbawiony wolności miał wgląd w akta, otrzymywał on bowiem wszystkie pisma procesowe strony przeciwnej, nadto kilkakrotnie zwracał się o sporządzenia kserokopii całych akt sprawy i je otrzymywał. Z akt sprawy wynika również, iż Sąd I instancji dokonał stosownych pouczeń strony powodowej, co do ciężących na niej w toku procesu obowiązków, nadto mimo nieprecyzyjnie podanych danych zawnioskowanych przez powoda świadków, Sąd podjął szereg czynności celem ustalenia ich miejsca pobytu i przeprowadzenia dowodu z ich zeznań. Skonfrontowanie powyższych okoliczności z całkowicie bierną postawą powoda oraz faktem, iż dwukrotnie nie stawił się on na posiedzenie wyznaczone celem przesłuchania go w charakterze strony, za pierwszym razem domagając się wyłączenia sędziego, który miał dokonać czynności w drodze pomocy prawnej, zaś za drugim razem oświadczając, iż nie chce zeznawać, pozwala uznać, iż zarzuty powoda, że naruszono jego prawo do obrony są całkowicie bezpodstawne.

W dalszej kolejności Sąd Odwoławczy zbadał zakres, w jakim mogłoby dojść do nieważności postępowania z uwagi na przesłankę określoną w przepisie art. 379 pkt 3 k.p.c., która zachodzi w sytuacji, gdy o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami trwa postępowanie w sprawie wcześniej wytoczonej (zawisłość sporu) albo jeśli sprawa taka została już prawomocnie zakończona (powaga rzecz osądzonej). Przy czym z zaznaczyć należy, iż druga z tych przesłanek obejmuje orzeczenia rozstrzygające spór co do meritum.

Okoliczność, iż powód wytoczył szereg postępowań, w których pozwanym jest Skarb Państwa reprezentowany przez różne jednostki organizacyjne, w związku z warunkami, w jakich odbywa on karę pozbawienia wolności domagając się zasądzenia zadośćuczynienia za doznaną krzywdę i uszczerbek na zdrowiu, pozostaje poza sporem. Wynika z ustaleń Sądu I instancji poczynionych w oparciu o orzeczenia sądowe, będące dokumentami urzędowymi, które legły u podstaw częściowego odrzucenia pozwu.

Dla porządku Sąd II instancji wskazuje, iż odrzucenie pozwu jest decyzją Sądu odmawiającą merytorycznego rozpatrywania sprawy z przyczyn procesowych. Decyzja taka staje się obligatoryjna w każdym przypadku, w którym od samego początku istnieje brak określonych dodatknych przesłanek procesowych, bądź też zachodzą ujemne przesłanki procesowe, określone w art. 199 k.p.c., art. 1099 k.p.c. i art. 1124 § 3 k.p.c. Jedną z przyczyn odrzucenia pozwu wskazanych przez powyższe przepisy jest powaga rzeczy osądzonej. Stosownie do dyspozycji art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c., Sąd odrzuci pozew, jeżeli o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami sprawa została już prawomocnie osądzona.

Powaga rzeczy osądzonej zachodzi w wypadkach, gdy zapadło już prawomocne rozstrzygnięcie dotyczące tego samego przedmiotu postępowania, które toczyło się między tymi samymi stronami. Przy czym, do uznania, że sprawa została prawomocnie osądzona, koniecznym jest stwierdzenie, że: obydwu sprawach chodzi o to samo roszczenie, strony obydwu procesów są identyczne oraz, że utrzymywanie się te same okoliczności, które stanowiły podstawę rozstrzygnięcia w pierwszej sprawie. Podnieść przy tym należy, że tożsamość roszczenia w rozumieniu art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. zachodzi tylko wówczas, gdy identyczne są nie tylko przedmiot, ale i podstawa sporu.

W kontekście powyższego należy też zauważyć, iż w dotychczasowym orzecznictwie ugruntował się pogląd, zgodnie z którym, tożsamość przedmiotu uprzedniego orzeczenia oraz kolejnego powództwa, wykluczająca możliwość jego merytorycznej oceny i uzasadniająca odrzucenie pozwu, zachodzi w przypadku jednakowej podstawy faktycznej i

prawnej rozstrzygnięcia oraz ponownego żądania powoda skierowanego przeciwko temu samemu podmiotowi, przy czym przesłanki te muszą wystąpić kumulatywnie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 9 czerwca 1971 r., II CZ 59/71, z dnia 25 sierpnia 1998 r. I PKN 266/98, z dnia 8 kwietnia 2011 r., II CSK 493/10 oraz wyroki: z dnia 22 kwietnia 1967 r., I CR 570/66; z dnia 4 grudnia 1998 r., III CKN 56/98, z dnia 14 lipca 2011 r., III UK 196/10). Warto przytoczyć w tym miejscu stanowisko wyrażone w postanowieniu z dnia 21 listopada 2013 r. (sygn. III CSK 43/13, Lex nr 1427740) w którym Sąd Najwyższy opowiedział się za przyjęciem, iż „tożsamość roszczeń zachodzi, kiedy sąd ma w obu sprawach orzec o tym samym, dysponując tymi samymi faktami, które mają spowodować ocenę tego samego żądania i kiedy rozstrzygnięcie jednej ze spraw oznacza rozstrzygnięcie także drugiej. O tym zaś, czy chodzi o tę samą lub inną podstawę faktyczną, a więc o ten sam lub odmienny stan faktyczny sprawy, nie rozstrzygają konkretne twierdzenia strony powodowej lub brak takich twierdzeń, lecz istnienie lub nieistnienie przed zamknięciem rozprawy okoliczności faktycznych, tj. zdarzeń lub stanów składających się na stan faktyczny, z którym norma prawna rozstrzygająca o słuszności żądania wiąże dochodzone skutki prawne”. Mimo bowiem identyczności stron i dochodzonego roszczenia stan rzeczy osądzonej nie występuje, jeżeli uległy zmianie okoliczności, których istnienie było przyczyną oddalenia pierwszego powództwa, a więc jeżeli roszczenie stało się w świetle nowego stanu faktycznego uzasadnione (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 kwietnia 1980 r., IV CR 85/80, OSNCP 1980, nr 11, poz. 214).

Mając na względzie powyższe rozważania w oparciu o analizę twierdzeń pozwu i dokumentów złożonych do akt sprawy w postaci odpisów pozwu i orzeczeń sądów wraz z uzasadnieniami Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu I instancji wyrażone

w zaskarżonym orzeczeniu, iż w rozpatrywanym przypadku mamy do czynienia

z ujemną przesłanką procesową, a mianowicie z powagą rzeczy osądzonej (art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.). Niewątpliwie między tymi samymi stronami toczyło się szereg postępowań, które miały za przedmiot żądanie zapłaty zadośćuczynienia i renty, które oparte były na tych samych okolicznościach, mniej lub bardziej sprecyzowanych przez powoda. Podobnie jak poprzednio również w niniejszej sprawie powód nie precyzuje, w jaki sposób i w jakich datach lub okresie czasu miało dojść do naruszeń jego dóbr.

Dotyczy to zakończonych prawomocnie oddaleniem powództwa postępowań w następujących sprawach:

- Sądu Okręgowego w Gdańsku sygn. akt I C 92/07, w której J. J. domagał się od Skarbu Państwa – Zakładu Karnego w B. i Aresztowi Śledczemu w G. zapłaty kwoty 125.000 zł zadośćuczynienia za krzywdę i pogorszenie zdrowia.

- Sądu Okręgowego w Gdańsku w sprawie o sygn. akt I C 1028/07, w której powód domagał się zasądzenia od pozwanego Skarbu Państwa – Aresztu Śledczego w G. kwoty 79.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznana przez niego krzywdę w wyniku naruszenia dóbr osobistych, z uwagi na warunki odbywania kary w tej jednostce.

- Sądu Okręgowego w Słupsku w sprawie o sygn. akt I C 205/10, w której powód żądał od Skarbu Państwa – Aresztu Śledczego w G., Zakładu Karnego w B. i Zakładu Karnego w C. zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych w kwocie 950.000 zł, ustanowienia renty w kwocie po 3000 zł miesięcznie poczynając od 1 lutego 2000 r. tytułu pogorszenia stanu zdrowia w związku z nieodpowiednimi warunkami odbywania kary pozbawienia wolności w Areszcie Śledczym w G., Zakładzie Karnym w C. poczynając od 3 lutego 2000 r.

- Sądu Okręgowego w Warszawie w sprawie sygn. akt I C 257/08, w której J. J. pozwał Skarb Państwa – Centralny Zarząd Służby Więziennej o zapłatę zadośćuczynienia w kwocie 350.000 zł za naruszenie dóbr osobistych powoda, z uwagi na warunki odbywania kary pozbawienia wolności w Areszcie Śledczym w G., Zakładzie Karnym w B. i Zakładzie Karnym w C., co spowodowało pogorszenie stanu zdrowia,

- Sądu Okręgowego w Słupsku w sprawie sygn. akt I C 108/07 wytoczonej przez powoda Skarbowi Państwa – Zakładowi Karnemu w C. o zadośćuczynienie za doznana krzywdę i rentę w kwocie 3000 zł miesięcznie za m.in. uszczerbek na zdrowiu i warunki odbywania kary,

- Sądu Okręgowego w Słupsku w sprawie sygn. akt I C 39/09 przeciwko Skarbowi Państwa – Zakładowi Karnemu w C. o zadośćuczynienie i odszkodowanie z tytułu niezapewnienia powodowi prawidłowej opieki medycznej;
- Sądu Okręgowego w Elblągu w sprawie sygn. akt I C 240/08 przeciwko S.(...)a – Zakładowi Karnemu w B. o zadośćuczynienie za pogorszenie stanu zdrowia,
- Sądu Rejonowego Gdańsk - Południe w Gdańsku w sprawie sygn. akt I C 413/07 przeciwko Skarbowi Państwa - Aresztowi Śledczemu w G. o zadośćuczynienie nie zagwarantowanie powodowi właściwego odbywania kary pozbawienia wolności i niezagwarantowanie właściwej opieki medycznej,
- Sądu Okręgowego w Gdańsku w sprawie sygn. akt I C 615/08 przeciwko Skarbowi Państwa – Aresztowi Śledczemu w G. o zadośćuczynienie za naruszenie dóbr osobistych i pogorszenie stanu zdrowia.

Analiza orzeczeń, jakie zostały wydane w ww. sprawach pozwala stwierdzić, iż przedmiotem rozpoznania sądów powszechnych było już żądanie powoda za ewentualne zdarzenia naruszające jego dobra osobiste, w tym zdrowie, jakie miały miejsce w czasie odbywania przez powoda kary pozbawienia wolności w Areszcie Śledczym w G., Zakładzie Karnym w B. i Zakładzie Karnym w C. w okresie od 3 lutego 2000 roku do 22 września 2010 roku.

Nade wszystko nie budziło najmniejszych to, iż w ww. sprawach zachodzi tożsamość podmiotowa, albowiem powodem we wszystkich tych sprawach był J. J., zaś pozwanym Skarb Państwa reprezentowany przez swoje jednostki organizacyjne. Przedmiotem żądania pozwu w ww. sprawach było roszczenie o zapłatę określonej kwoty pieniężnej i rentę tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych w postaci doznanych krzywd i cierpień wywołujących u powoda rozstrój zdrowia. Przy czym co istotne, w sprawach tych powód powoływał się na tożsame okoliczności faktyczne. W tych okolicznościach uznać należało, iż bezsprzecznie zachodzi tożsamość podmiotowa i przedmiotowa spraw, wobec czego pozew J. J. wywieziony w niniejszej sprawie podlegał odrzuceniu, za okres objęty już powagą rzeczy osądzonej w świetle art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c., o czym słusznie postanowił Sąd I instancji.

Sąd Odwoławczy dostrzegł też potrzebę doprecyzowania postanowienia w przedmiocie odrzucenia pozwu z uwagi na określenie strony pozwanej.

Podkreślić należy, że Skarb Państwa jest szczególną osobą prawną, która swoje zadania społeczne i gospodarcze, pozbawione cech działania publicznoprawnego, wykonuje za pomocą swoich jednostek organizacyjnych – *stationes fisci*. W postępowaniu sądowym wyłącznie Skarb Państwa występuje jako podmiot prawa cywilnego, natomiast państwowe jednostki organizacyjne mają pozycję reprezentantów tegoż podmiotu. Powyższą zasadę wyraża art. 67 § 2 k.p.c., zgodnie z którym za Skarb Państwa podejmuje czynności organ jednostki organizacyjnej, z której działaniem wiąże się dochodzone roszczenie lub organ jednostki nadrzędnej. Bezspornie bowiem zdolność sądową ma wyłącznie Skarb Państwa jako całość, jedna osoba prawna. Gdy stroną w procesie jest Skarb Państwa, to właściwe określenie tej strony powinno zawierać określenie „Skarb Państwa” oraz nazwę właściwej w rozumieniu art. 67 § 2 k.p.c. państwowej jednostki organizacyjnej. Z tych względów redakcja dokonana przez Sąd Okręgowy podlegała korekcie.

Przechodząc do dalszych zarzutów podnieść należy, iż zdaniem Sądu Odwoławczego, Sąd I instancji przeprowadził postępowanie dowodowe w zakresie wystarczającym dla poczynienia ustaleń faktycznych mających wpływ na zastosowanie przepisów prawa materialnego. Zgromadzone w sprawie dowody poddał wszechstronnej, wnikliwej ocenie, ustalając prawidłowo stan faktyczny sprawy. Ocena dowodów przeprowadzona przez Sąd Okręgowy, zdaniem Sądu Apelacyjnego, odpowiada wymogom stawianym przez przepis art. 233 § 1 k.p.c., uwzględnia cały zgromadzony w sprawie materiał dowodowy i tym samym pozostaje pod ochroną wynikającą z powołanego przepisu. Nie nosi ona cech dowolności, szczegółowo odnosi się przeprowadzonych w sprawie dowodów. W tym stanie rzeczy zarzuty powoda dotyczące naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c. nie zasługiwały w tym zakresie na uwzględnienie. Podkreślić przy tym należy, że skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przez sąd przepisu art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, to bowiem może być jedynie przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Nie jest natomiast wystarczające

przekonanie o innej niż przyjął sąd wadze (doniosłości) poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena sądu. Dla wyczerpania krytyki wskazać można, iż Sąd Apelacyjny w niniejszym składzie podziela pogląd wyrażony przez Sąd Apelacyjny w Szczecinie w wyroku z dnia 19 czerwca 2008 r. (I ACa 180/08, LEX nr 468598), że jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Dla skuteczności zarzutu naruszenia ww. przepisu nie wystarcza samo stwierdzenie o wadliwości dokonanych ustaleń faktycznych, odwołujące się do stanu faktycznego, który w przekonaniu skarżącego odpowiada rzeczywistości. Konieczne jest tu wskazanie przyczyn dyskwalifikujących postępowanie sądu w tym zakresie. Skarżąca powinna wskazać, jakie kryteria oceny naruszył sąd przy ocenie konkretnych dowodów, uznając brak ich wiarygodności i mocy dowodowej lub niesłuszne im je przyznając. Zwalczanie swobodnej oceny dowodów nie może polegać li tylko na przedstawieniu własnej, korzystnej dla skarżącej wersji zdarzeń, ustaleń stanu faktycznego opartej na własnej ocenie, lecz konieczne jest posłużeniu się argumentami wyłącznie jurydycznym wykazywanie, że wskazane w art. 233 § 1 k.p.c. kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów zostały naruszone, co miało wpływ na wyrok sprawy (tak SA w Warszawie, wyrok z dnia 10 lipca 2008 r., VI ACa 306/08).

Sąd Apelacyjny przede wszystkim wskazuje, iż Sąd I instancji nie był uprawniony do tego by ustalać okoliczności faktyczne, które mogłyby stanowić podstawę faktyczną uzasadniającą zgłoszone przez powoda roszczenia i poszukiwać dowodów na ich poparcie. To powód jako podmiot wszczynający proces cywilny powinien precyzyjnie określić żądanie i podstawę faktyczną, oraz wskazać materiał dowodowy na poparcie swoich twierdzeń. Zauważyć należy, iż powód już w kolejnym zainicjowanym przez siebie procesie domagał się od Sądu przeprowadzenia postępowania dowodowego w bardzo szerokim zakresie obejmującego cały jego pobyt w jednostkach penitencjarnych, przerzucając w ten sposób ponownie na Sąd dokonanie ustaleń podstawy faktycznej żądania pozwu. Z działaniem takim nie sposób się godzić, tym bardziej że nie znajduje ono uzasadnienia w przepisach prawa procesowego nakładających taki obowiązek na stronę powodową. Natomiast zadaniem sądu jest rozpoznanie i rozstrzygnięcie sporu na podstawie okoliczności faktycznych wskazanych przez powoda w uzasadnieniu pozwu.

Sąd Apelacyjny zwraca uwagę na to, iż powód nie przedstawił dowodów na poparcie twierdzeń, iż w okresie pomiędzy 22 września 2010 roku, a wniesieniem powództwa w przedmiotowej sprawie w dniu 24 maja 2011 roku, miały miejsce sytuacje, w których doszłoby do naruszenia jego dóbr osobistych lub zawinionego przez pozwanego Skarbu Państwa pogorszenie stanu zdrowia. Powód zrezygnował z dowodu z własnych zeznań w przedmiotowej sprawie i nie zgodził się na doprowadzenie go na rozprawę wyznaczoną celem jego przesłuchania w charakterze strony składając w tym zakresie stosowne oświadczenie pisemne. Zauważyć należy, iż mimo ciążącym na powodzie zgodnie z przepisem art. 6 k.c. obowiązku dowodzenia faktów, z których chciał on wywodzić skutki prawne, przyjął on całkowicie bierną postawę procesową, do tego stopnia, że nie mimo nałożonego na niego zobowiązania nie sprecyzował okoliczności faktycznych, na których opiera on roszczenie pozwu. Wskazać należy, iż mimo takiej postawy powoda Sąd Okręgowy podjął szereg działań opisanych w części wstępnej uzasadniania, które nie doprowadziły do zgromadzenia materiału dowodowego, który potwierdziłby roszczenie pozwu. Świadcowie wskazani przez powoda albo nie odbywali z nim kary pozbawienia wolności w ogóle albo w okresie, który mógł być przedmiotem wyrokowania, nadto powód jak podniesiono nie sprecyzował okoliczności istotnych dla jej rozstrzygnięcia na jakie miałby zeznawać. W tym stanie rzeczy wobec braku dowodów świadczących o odpowiedzialności pozwanego Skarbu Państwa, a także jaki był stan zdrowia powoda w dniu 22 września 2010 roku, nie można ustalić czy nastąpiło po tej dacie nastąpiło jego pogorszenie, co za tym idzie niecelowym było prowadzenie dowodów z dokumentacji medycznej powoda lub też opinii biegłych lekarzy różnych specjalności, gdyż nie mogłoby to doprowadzić do uwzględnienia roszczenia pozwu.

Odnosząc się do zarzutów apelacji podkreślić trzeba, że jeżeli chodzi o materiał dowodowy podany przez pozwanego, to dotyczył on okoliczności niespornych i dotyczył okresów pobytu powoda w poszczególnych placówkach penitencjarnych oraz toczących się lub zakończonych postępowaniach sądowych. Zatem nie stanowiło to podstawy oddalenia pozwu, ale ustalenia powagi rzeczy osądzonej i zawisłości sporu. Podkreślić należy, iż przyczyną oddalenia

powództwa było niesprezyzowanie podstawy faktycznej żądania i brak dowodów na poparcie twierdzeń pozwu, a nie przyjęcie wersji przedstawianej przez drugą stronę.

Wobec powyższego Sąd Odwoławczy podzielił przeprowadzoną przez Sąd I instancji ocenę zgromadzonych w sprawie dowodów, tym samym zaakceptował poczynione w oparciu o te oceny ustalenia faktyczne oraz rozważania prawne obejmujące wykładnię art. 417 k.c. i 448 k.c. uznając je za własne, bez ich ponownego przytaczania.

Chybiony okazał się też ostatni ze zgłoszonych w apelacji zarzutów. Powód podnosił w nim, iż w niniejszej sprawie Sąd I instancji orzekając o kosztach procesu winien zastosować przepis art. 102 k.p.c. i odstąpić od obciążania powoda kosztami postępowania poniesionymi przez pozwaną Skarb Państwa.

W pierwszej kolejności Sąd Apelacyjny wskazuje, iż art. 98 § 1 k.p.c. statuuje podstawową zasadę orzekania w przedmiocie kosztów procesu, zgodnie z którą, strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu).

Powyższą regułą kierował się Sąd Okręgowy orzekając o kosztach procesu.

Wyłom od tej zasady przewiduje przepis art. 102 k.p.c., w myśl którego to, w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami.

Należy zwrócić uwagę, iż ustawodawca w dyspozycji cytowanego wyżej przepisu nie wskazał jakichkolwiek wskazówek odnośnie tego, co należy rozumieć pod pojęciem „wypadku szczególnie uzasadnionego”, jednakże w literaturze i orzecznictwie przyjmuje się, iż przy ocenie wystąpienia przesłanek wynikających z ww. przepisu zwykle brane są pod uwagę zarówno takie okoliczności, które odnoszą się do faktów związanych z samym przebiegiem procesu, jak i takie, które dotyczą stanu majątkowego i sytuacji życiowej strony z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego. Przy czym przez fakty związane z samym przebiegiem procesu należy pojmować takie okoliczności jak np. podstawę oddalenia żądania, zgodność zamiarów stron w sprawach dotyczących stosunku prawnego, który może być ukształtowany tylko wyrokiem, szczególną zawilóść lub precedensowy charakter sprawy albo subiektywne przekonanie strony co do zasadności zgłoszonego roszczenia - trudne do zweryfikowania a limine, a ponadto sposób prowadzenia procesu przez stronę przegrywającą albo niesumienne lub oczywiście niewłaściwe postępowanie strony wygrywającej, która w ten sposób wywołała proces i koszty połączone z jego prowadzeniem. Co istotne, w orzecznictwie w zasadzie zgodnie przyjmuje się, że sama sytuacja ekonomiczna strony przegrywającej, nawet tak niekorzystna, że strona bez uszczerbku dla utrzymania własnego i członków rodziny nie byłaby w stanie ponieść kosztów, nie stanowi sama przez się szczególnie uzasadnionego wypadku, o którym mowa w art. 102 k.p.c., chyba że na rzecz tej strony przemawiają dalsze szczególne okoliczności (por. postanowienie SN z 5 lipca 2013 r., IV CZ 58/13, LEX nr 1396462).

Nie można przy tym tracić z pola widzenia tego, iż zastosowanie dobrodziejstwa wynikającego z przepisu art. 102 k.p.c. zależy od swobodnej decyzji sądu meriti i związane jest z dyskrecyjną władzą sędziowską, który dokonując kwalifikacji "wypadków szczególnie uzasadnionych" - mając na względzie okoliczności konkretnej sprawy - winien kierować się przede wszystkim poczuciem własnej sprawiedliwości (por. postanowienia SN: z dnia 27 stycznia 2010 r., II CZ 87/09, niepubl.; z dnia 17 kwietnia 2013 r., V CZ 130/12, LEX nr 1341731). Co przy tym istotne, wprawdzie zasadność skorzystania z tego uprawnienia może być objęta kontrolą sądu wyższego rzędu, to jednak ewentualna zmiana zaskarżonego orzeczenia o kosztach powinna być dokonywana tylko wyjątkowo, gdy ocenie przeprowadzonej przez sąd niższej instancji można przypisać cechy dowolności czy rażącej niesprawiedliwości (por. postanowienia SN: z dnia 17 kwietnia 2013 r., V CZ 103/12, LEX nr 1341712; z dnia 23 maja 2012 r., III CZ 25/12, LEX nr 1214589).

W apelacji powód nie powołał się na żadne okoliczności, które w jego ocenie winny przemawiać za zastosowaniem ww. przepisu. Okoliczności takich nie dostrzegł też Sąd Odwoławczy. Wobec wielości postępowań, które już rozstrzygnęły roszczenia zgłaszane przez powoda nie sposób uznać, że mógł on posiadać uzasadniane subiektywnie przekonanie o słuszności zgłoszonego żądania. Zastosowania dobrodziejstwa wynikającego z art. 102 k.p.c. nie uzasadniają też okoliczności niniejszej sprawy, czy też sytuacja życiowa i majątkowa powoda.

Mając powyższe na względzie Sąd Apelacyjny w oparciu o przepis art. 386 § 1 k.p.c. orzekł jak w punkcie I sentencji wyroku, zaś w pozostałym zakresie apelację jako niezasadną oddalił na podstawie art. 35 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd II instancji orzekł mając na uwadze jego wynik, uznając, iż w sprawie nie zaistniały okoliczności uzasadniające zastosowanie przepisu art. 102 k.p.c. i koszty zastępstwa procesowego Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej powinny obciążać powoda (art. 108 § 1 w zw. z art. 98 § 1 i § 3). Powód jako przegrywający obowiązany jest zwrócić przeciwnikowi koszty niezbędne do celowej obrony. Zasądzona kwota 10.800 złotych stanowi wynagrodzenie radcy Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, ustalone na podstawie § 2 pkt 7 i § 10 ust 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych. Na podstawie art. 32 ust. 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2016 r. poz. 2261) koszty postępowania podlegały zasądzeniu na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej.

SSO del. Agnieszka Bednarek-Moraś SSA Wiesława Kaźmierska SSA Dariusz Rystał